

Sok szeretettel köszöntök mindenkit, aki itt van ma az ELTE Angol-Amerikai Intézetében tavaly elhunyt kollégánkra, Frank Tiborra emlékezve a róla elnevezett terem felavatási ünnepségén. Külön szeretném köszönteni Frank Tibor özvegyét, F. Várkonyi Zsuzsát, fiát, Benedeket, és unokáját, Bálintot. A mai névadó eseményre Intézeti Tanácsunk javaslatára és az ELTE BTK Kari Tanácsának egyhangú jóváhagyásával kerül sor. A 356-os terem előtti falon lévő tábláról most levesszük a leplet, és ezt követően a teremben folytatjuk megemlékezésünket.

Frank Tiborral kapcsolatban többször felmerült a kérdés, hogy szerteágazó alkotó munkásságának és a nála fiatalabbakat megszügyenítő munkabíráásának vajon mi a magyarázata. Amikor az Eötvös Loránd Tudományegyetem Angol-Amerikai Intézete ünnepi kötetet adott ki tiszteletére 60. születésnapja alkalmából, a szerkesztők azzal az elmélettel álltak elő, hogy minden bizonnyal több Frank Tibornak kell lennie, mert ennyi mindent egyetlen ember nem tud véghez vinni. Van azonban egy másik magyarázat is: nem több Frank Tibor volt, hanem egyetlenegy, aki viszont különös, titokzatos képességekkel rendelkezett. Tudós tanár volt, akinél az egyetemi katedra, a dolgozószoba és a könyvtár, a kéziratár és a levéltár összetartozó fogalmat alkotott. Ennek egyik legnagyobb, látható eredménye az volt, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé választotta. De fontosak voltak egyetemi megbízatásai is: 1992 és 1994 között az Amerikanisztika Tanszéket vezette, majd 1994-ben, nemzetközi tapasztalatai alapján jelenlegi intézeti formánk kezdeményezője, az ELTE Angol-Amerikai Intézetének alapítója és első igazgatója volt. Ez utóbbi feladatot összesen 15 éven át töltötte be.

Frank Tibor kiváló előadó, szuggesztív tanár volt, aki évtizedeken keresztül formálta hallgatók nemzedékeinek gondolkodását és szemléletmódját. A hétköznapi életben jókedélyű és közvetlen beszélgetőpartnerként ismertük, de amikor szakterületéről, a történettudomány vagy a kultúra valamely kérdéséről beszélt, hirtelen megváltozott körülötte a levegő, szavainak tekintélye, súlya lett, és előadásával szinte magával ragadta hallgatóit. Kutatóként és tudósként a levéltárak dokumentumainak feltárásakor vagy a személyes interjúk során a precíz és aprólékos munka jellemezte, hogy aztán a fellelt, eddig ismeretlen részletekből új történelmi összefüggéseket hozzon létre könyvek és tanulmányok egész során át, legyen szó a kivándorlás tematikájáról, a transzatlanti kapcsolatokról vagy a nemzetkép és sztereotípiák változásairól.

Most, amikor halála első évfordulója után néhány hónappal megemlékezünk róla a tiszteletére elnevezett terem felavatásakor, némi vigaszt ad, hogy szellemisége írásain keresztül a szélesebb nyilvánosság számára is fennmarad, hiszen könyvei, publikációi több nyelven is olvashatók szerte a világban. Számos alkalommal volt vendégtanár és meghívott előadó neves külföldi egyetemeken. Tanított a University of California Santa Barbara-i és Los Angeles-i kampuszán, oktatott a University of Nevada-Reno egyetemen, az IES Abroad Vienna programban Bécsben és többször dolgozott a New York-i Columbia Egyetemen is. 2002-ben Humboldt-díjat kapott, s ezt követően egy éven át a berlini Max Planck Történettudományi Intézet vendégkutatója volt. Több mint száz hazai és nemzetközi konferencián tartott előadást, Magyarországon kívül többek között Ausztriában, az Egyesült Államokban,

Franciaországban, Hollandiában, Kanadában, Koreában, Nagy-Britanniában, Németországban, Olaszországban és Szlovákiában. Számos monográfiát írt, több mint 25 gyűjteményes kötetet szerkesztett, mintegy 390 tudományos közleménye tizenkét országban, a magyaron kívül elsősorban angolul, németül és japánul jelent meg. A Magyar Történelmi Társulat alelnöke volt 2007-től 2015-ig, majd 2014-ben főszerkesztője lett a Társulat lapjának, a *Századoknak*. 2006-ban tagjai közé választotta a brit Royal Historical Society és 2011-ben az ELTE Bölcsészettudományi Kara legnagyobb rangú kitüntetését, a „Pro Facultate Philosophiae”-díjat adományozta neki a Kar érdekében végzett oktatói, tudományos és közéleti munkássága elismeréseként. 2017-ben az ELTE Szenátusa az Egyetem legmagasabb kitüntetésével, az Eötvös-gyűrűvel ismerte el munkásságát.

De mindezek mellett lelkes tudományszervező is volt, aki konferenciák egész sorát kezdeményezte és vitte sikerre, és több egyéb szellemi fórum megrendezésével is gazdagította az egyetemi és tudományos életet. Tevékenységének sokszínűségéhez az is hozzátartozott, hogy tudományos társaságokat alapított és vezetett, folyóiratokat szerkesztett és gyakran vállalt szerepet a médiában, ahol értő hangon szólt a szélesebb közönséghez a legújabb történelmi folyamatok szakértőjeként.

Vannak, akiket a sors tehetséggel és kreativitással áldott meg, és vannak, akiket szorgalommal és állhatatossággal: Frank Tibor azon ritka, szerencsés emberek közé tartozott, akik e tulajdonságokkal egyaránt rendelkeznek. Képességeit fegyelmezetten és következetesen bontakoztatta ki, de pályatársainak és kollégáinak munkáját és előmenetelét is gondosan figyelemmel kísérte és segítette. Tanszékvezetőként és intézetigazgatóként mindig a munkahelyi közösség, a kollégák és diákok érdekei mellett állt ki a nehezebb időkben is. Sokan rászorultunk a tanácsaira és biztatására, és ő ilyenkor mindig mellettünk állt, támogató javaslatokkal, lelkesítő szavakkal és jókedvű humorral. Szóval és tettekkel sokunk szakmai kibontakozását segítette, s így Tiborról nemcsak a tudósról és egyetemi professzorról, hanem mint igaz barátról is szólni kell.

Öt évvel ezelőtt, a 70. születésnapjára készült ünnepi kötet átadásakor azt kívántam neki, hogy még legalább három évtizeden át maradjon velünk jó egészségben, további sok derűvel és alkotó-kedvvel. Ez sajnos nem adatott meg neki, és nekünk sem. Remélem, hogy írásai mellett ez a terem is, melyben gyakran tanított, méltón fogja őrizni szellemiségét.

Elhangzott a Frank Tibor-terem avatásán [ELTE Trefort kampusz, R5, 365],
Budapest, 2023. december 15-én.

Kenyeres János
az Angol-Amerikai Intézet igazgatója